

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
ТА ГРАФІКИ**

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

**15 травня 2024 року
м. Одеса**

ОДЕСА – 2024

УДК: 378:37.09:7-057.86(08)

**Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 17 від 27.06.2024р.)**

Упорядники: Твердохлібова Я. М., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки;

Спасскова О. П., кандидат мистецтвознавства, асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки.

Рецензенти: Ракович В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету;

Бартенєва І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 травня 2024 р., м. Одеса) / упоряд. Я. М. Твердохлібова, О. П. Спасскова. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2024. – 116 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи», яка відбувалася у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 15 травня 2024 року.

Збірник призначений для науковців (докторанти, аспіранти, магістранти), здобувачів вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, педагогічних працівників різних типів закладів освіти, художників, дизайнерів, представників творчих спілок, арт-ринку.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

Олена СПАССКОВА

*кандидат мистецтвознавства,
асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та
графіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса*

**ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
СЛОБОЖАНЩИНИ XVII – XVIII СТ. У ВИДАННЯХ З КНИЖКОВОЇ
КОЛЕКЦІЇ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ УШИНСЬКОГО**

***Ключові слова:** мистецтво Слобожанщини, килимарство, вишивка, ювелірні
вироби, гончарство, різьбарство, музейні колекції, книжкові зібрання.*

Фонд цінної та рідкісної літератури бібліотеки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського викликає особливе зацікавлення науковців України та близького зарубіжжя. Загальна кількість книг із фонду налічує 16807 екз. Сюди входить література майже з усіх галузей знань, що вивчаються у Університеті Ушинського, але окремо хочеться відзначити книги з мистецтвознавства.

Основою секції мистецтва є книжкове зібрання Б. В. Варнеке, видатного ученого, який є гордістю Одеси. Більшість книг цієї колекції присвячені Античності. Однак, є у ній і книги, що стосуються українського мистецтва. На особливу увагу заслуговує унікальне видання, а саме: «Мистецтво Слобожанщини XVII – XVIII ст.» С. Таранушенка видане харківським Музеєм українського мистецтва у 1928 році.

Автор книги Стефан Таранушенко – це відомий український мистецтвознавець, музейник, дослідник української архітектури, декоративного та станкового мистецтва. З 1920 по 1933 роки працював завідувачем Музею українського мистецтва у Харкові. Науковець особисто влаштовував науково-дослідні експедиції в усі регіони України з метою збирання музейних експонатів та вивчення пам'яток. На основі цих досліджень учений видав низку праць, одна з яких і потрапила до бібліотеки Університету Ушинського.

У книзі «Мистецтво Слобожанщини XVII – XVIII ст.» йде мова про муровану та дерев'яну архітектуру, живопис та предмети декоративно-прикладного мистецтва.

Більшу частину видання складають таблиці з чорно-білими фотографіями на яких представлені твори мистецтва. У передмові є невеличка історична довідка про Слобожанщину та опис представлених зображень. С. Таранушенко зазначає, що «Наукове опрацювання всіх цих пам'яток заледве розпочато; досі вони лише збиралися й реєструвалися, а глибшому науковому аналізу не підлягали» [2, с. 5]. Також автор зауважує, що «старе слобожанське побутове мистецтво нам відоме більш з писаних джерел (інвентарі майна), ніж з самих пам'яток» [2, с. 6].

Отже, декоративно-прикладне мистецтво Слобожанщини представлено у книзі ткацтвом, вишивками, гончарством, виробами з дерева та ювелірними прикрасами.

Зразки Слобожанських вишивок на сорочках, рушниках та скатертинах дають змогу побачити велику різноманітність мотивів і високу мистецьку культуру майстрів. Також варто зазначити, що автор ділить вишиванки на селянські та міщанські. Так, селянські вишивки представлені на таблиці XVIII. На фото зображено фрагменти геометричних орнаментів на сорочках та рушниках (с. Козіївки, с. Оскіл, Харківська область). В таких орнаментах відображається складна система символіки навколишнього світу, що має магічно-захисну функцію. У Слобожанській вишивці ми можемо побачити такі елементи як ромб (символ родючості, жіночого начала), трикутник (символ єдності трьох світів: земного, підземного та небесного), хрест (зустріч земного з небесним), сварга (символ сонця) та інші.

На таблиці XXX показано фрагмент рослинного орнаменту зі скатертини, вишитої білими та червоними бавовняними нитками (с. Заводів, Харківська область, колекція Музею українського мистецтва). На таблиці XXXI, рис. 1 представлена фотографія цілої скатертини також вишитої червоними бавовняними нитками із зображенням Світового древа або Древа життя (с. Заводів, Харківська область, колекція Музею українського мистецтва).

Міщанська вишивка представлена на таблиці XXIX. Це фрагмент рослинного орнаменту з шовкової сорочки, гаптованої сріблом (кінець XVIII ст., м. Лебедин, Сумська область, приватна колекція С. Таранушенка).

Великих втрат зазнало слобожанське різьбарство по дереву. С. Таранушенко пише, що про нього можна було судити лише на підставі одного експонату з Харківського музею Слобожанщини та двох з Музею українського мистецтва [2, с. 7]. Пощастило встановити, що вони були вироблені в с. Деркачі Харківської області. На

таблиці XXVII, рис. 1 представлений експонат з Харківського музею Слобожанщини, а саме різьблений рубель (старовинний прилад для прасування білизни).

На таблиці XXXV зображено керамічні миски, оздоблені переважно рослинним орнаментом, з Харківського музею Слобожанщини. Варто зазначити, що навіть ці невеликі зразки Слобожанського гончарства дають можливість побачити багатство орнаменту, композиції і високу майстерність митців.

Так само було майже нічого не відомо про килимарство Слобожанщини. Відомо, що чимало килимів вироблялось у м. Лебедин, Сумської області. Такий приклад міщанського килимарства можна побачити на таблиці XXII, де представлено фрагмент килима з рослинним орнаментом з приватної колекції С. Таранушенка.

Представлені у 1928 році в Музеї українського мистецтва ювелірні вироби, а саме дукач, сережки, відносяться до знахідок з м. Лебедин (табл. XXXVI). Лебединське ювелірство цікаве своїм своєрідним відображенням елементів орнаменту стилю ампір в народній трактовці. Також поширеною композицією серед ювелірних прикрас, килимарства та вишиванок були вазони з квітами або букет перев'язаний бантом. Можемо припустити, що тут також простежується зв'язок з символікою Древа життя та весільною традицією.

Наведена у книзі інформація дає уявлення про декоративно-прикладне мистецтво Слобожанщини представлене в музейних колекціях Харкова на початку XX ст.

Завдяки збереженню таких видань студенти Університету Ушинського можуть досягнути розвиток українського мистецтвознавства початку XX ст. на багатьох рівнях. Адже окрім того, що ми маємо доступ до наукового першоджерела тут також зберігається інформація про музейні колекції України, які, на превеликий жаль, наразі частково втрачені.

Список використаних джерел

1. Стефан Таранушенко. Бібліотека українського мистецтва. URL: <https://uartlib.org/ukrayinski-mystetstvoznavtsi/taranushenko-stefan/>
2. Таранушенко С. Мистецтво Слобожанщини XVII – XVIII ст. Харків : Музей українського мистецтва, 1928. 9 с.

Зміст

Бартенєва І., Фазлуєв В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування до формування естетичної культури здобувачів освіти.....	3
Богайчук Л., Гвоздьова О. Образ Тараса Шевченка у творчості сучасних художників.....	7
Бредньова В., Прохорец І. Особливості методики графічної підготовки студентів молодших курсів на сучасному етапі.....	10
Брянський Г. Сенс педагогічно-мистецької творчості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у новітніх освітніх реаліях.....	13
Волинська О. Національна мистецька освіта України: досвід Галичини.....	17
Ворніков В. Формування толерантного менталітету особистості в світлі сучасних принципів навчання: інтегративна єдність мистецтва й педагогіки.....	20
Главенчук О. Метод викладання. Девіз викладача і здобувача освіти: «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти – потенційна виставкова робота».....	25
Гоманюк В. «Кодима-фест» – творча лабораторія Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Б. Грекова (досвід практичної роботи 2016-2019 н. р.).....	32
Ейвас Л. Самобутність професійного мистецтва витинанки дніпровського регіону.....	34
Ейвас Л., Губа А. Народна обрядова символіка у декоративних композиціях сучасних українських митців.....	37
Ковальов О., Мірошниченко Н. Історично-мистецькі основи етнокультурної спадщини Сіверщини.....	41
Красюк І. Освітні втрати та шляхи їх подолання в умовах воєнного стану.....	46
Крижевська С Необхідні складові підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.....	50
Литовченко Н., Поступаленко Р. Популяризація українського мистецтва за кордоном під час війни.....	52
Лоза Н., Борисюк З. Анімалістика у художньому ткальстві. Шлях у пошуку художнього образу у навчанні здобувачів вищої освіти художньо-графічного факультет.....	55
Малік О. Артрезиденція «Ціна свободи» – новації в творчому середовищі візуального мистецтва України.....	57
Мунтян С. Значення Петриківського розпису в сучасному мистецтві.....	59
Орос І. Сучасні інтерактивно-розвивальні методи навчання майбутніх художників-педагогів: поєднання друкованої та комп'ютерної графік.....	61
Петренко О., Люта Д. Петриківський розпис у його культурно-історичному й художньо-педагогічному вимірах.....	66

Петренко О., Щербакова Л. Естетично-ментальні параметри побудови індивідуальної роботи зі студентами в межах курсу «Художньо-прикладна графіка».....	70
Петрук Р., Воронюк А. Досвід розпису монументального об'єкта під керівництвом Володимира Прядки.....	75
Петрук Р., Прокопенко Г. До питання розробки монументального об'єкта як навчального завдання.....	77
Ракович В. Синтез традиційних і сучасних підходів під час вивчення матеріалознавства у живописі.....	79
Резніченко Г. Тарас Шевченко в українському образотворчому мистецтві.....	83
Смичковська О., Бредньова В. Удосконалення підходів до навчання онлайн на практичних заняттях з графічних дисциплін.....	86
Спаскова О. Дослідження декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини XVII – XVIII ст. у виданнях з книжкової колекції Бібліотеки Університету Ушинського.....	89
Спаскова О., Ван Сює Питання традицій та інновацій у підготовці магістрантів-художників із КНР.....	92
Твердохлібова Я. Методична підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.....	95
Харитонова І. Обґрунтування щодо ведення дисциплін «Робота на пленері», «Практика на пленері» елементарного підрівня початкової мистецької освітньо-виховної діяльності КЗПСО «Мистецька школа №15 імені Т. І. Боевої м. Одеси».....	99
Шевчук Т. Візії війни в сучасній українській політичній карикатурі та постері.....	102
Шкільник О. Тема козацтва в образотворчому мистецтві як засіб формування патріотизму і національної ідентичності особистості: історичний аспект.....	109

Наукове видання
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ
Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Одеса, 15 травня 2024 року